

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Inspektorát

Olomouc

Inspekční zpráva

Zvláštní škola a Pomocná škola Jeseník, Fučíkova 312

Fučíkova 312, 790 01 Jeseník

Identifikátor školy: 600 027 295

Termín konání komplexní inspekce: 2. - 4. května a 9. a 10. května 2001

Čj.	132 235/01-005006
Signatura	km1zu201

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Zvláštní škola a Pomocná škola Jeseník, Fučíkova 312 (dále škola) je zařazena do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení Rozhodnutím MŠMT ČR čj. 23 207/2000-21 ze dne 29. srpna 2000. Sdružuje zvláštní školu, pomocnou školu, přípravný stupeň pomocné školy, školní jídelnu a školní družinu. Na 2 odloučených pracovištích jsou umístěny 3 třídy nižšího stupně zvláštní školy společně se 2 třídami pomocné školy (Rudná ulice č. 383), další 2 třídy pomocné školy, v nichž jsou zařazeni i žáci přípravného stupně pomocné školy jsou umístěny v Ústavu sociální péče pro mládež Jeseník, Moravská 814.

Nabídkou vzdělávacích programů zabezpečuje škola přípravu na vzdělávání a vzdělání pro žáky s různým stupněm mentálního postižení.

Výuka se uskutečňuje podle těchto učebních dokumentů:

- Vzdělávací program zvláštní školy čj. 22 980/97-22 s platností od 20. června 1997
- Vzdělávací program pomocné školy a přípravného stupně pomocné školy čj. 24 035/97-22 s platností od 1. září 1997

Ke dni inspekce měla škola 10 tříd se 107 žáky zvláštní školy, 4 třídy s 19 žáky pomocné školy, 6 žáků je vzděláváno v přípravném stupni pomocné školy.

HODNOCENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ

Česká školní inspekce posuzovala kvalitu vzdělávání v obou typech sdružených škol, v přípravném stupni pomocné školy a práci školní družiny. Ve svém hodnocení se zaměřila na plánování, podmínky výuky, uplatňované metody a formy práce, motivování žáků, jejich hodnocení, úroveň komunikace a interakce mezi vyučujícími a žáky.

Zvláštní škola

V průběhu inspekce byla sledována výuka těchto předmětů: český jazyk, matematika, pracovní vyučování, hudební výchova, řečová výchova a společenskovední předměty (občanská výchova a dějepis).

Učební dokumenty jsou plněny. Týdenní počet vyučovacích hodin sledovaných předmětů je upraven v 9. ročníku. V souladu s pravomocí ředitele školy je z hodinové dotace pracovního vyučování posílen týdenní počet hodin občanské výchovy o 2 vyučovací hodiny. V ostatních ročnících je učební plán plněn bez úprav. Do obsahové náplně předmětů je průběžně zařazována tematika ochrany člověka za mimořádných situací. Rozvržení učební látky v průběhu školního roku je provedeno všemi vyučujícími formou tematických plánů (viz jednotlivé předměty).

Personální podmínky po stránce kvalifikovanosti učitelů jsou výborné, s výjimkou jedné vyučující (absence studia speciální pedagogiky) je výuka plně zabezpečena pedagogickými pracovníky se stanovenou odbornou a pedagogickou způsobilostí pro daný typ školy.

Budova na Fučíkově ulici, kde je umístěn střední a vyšší stupeň, plně nevyhovuje potřebám školy. Chybí tělocvična, výdejna stravy, odpovídající prostory pro školní knihovnu, družinu, optimální není zázemí pro práci výchovného poradce a učitelů. Kmenové učebny jsou stísněné, omezená je možnost zařazování pohybových aktivit při vyučování, schází vhodný prostor pro relaxaci žáků i v průběhu přestávek. Nepříznivě se uplatňují omezené skladovací prostory školy, optimální není uložení didaktických pomůcek stejného předmětu v několika místnostech, což znesnadňuje vyučujícím jejich přípravu na vyučování. Celkové prostředí učeben i chodeb je

esteticky podnětné, je vyzdobeno žákovskými pracemi a květinovými doplňky. Na nástěnkách a magnetických tabulích v učebnách jsou prezentovány názorné učební pomůcky a podpůrné materiály související s aktuálně probíraným učivem, často zhotovené vyučujícími. Školní nábytek odpovídá antropometrickým dispozicím žáků, je průběžně udržován ve funkčním stavu a postupně obnovován. Pitný režim je zabezpečen.

Didaktickou a audiovizuální technikou je škola vybavena, využití je komplikovanější z důvodu jejího přenášení. Výpočetní technika slouží převážně pro administrativní účely. Softwarové výukové programy škola nevlastní. Zabezpečení předmětů učebnicemi odpovídá vzdělávacímu programu školy, pracovní sešity jsou pořizovány z finančních prostředků zákonných zástupců.

Český jazyk (nižší stupeň)

Podrobné rozvržení učiva do časových a tematických plánů vychází z obsahu používaných učebnic a respektuje požadavky učebních osnov. Příprava učitelek na jednotlivé vyučovací hodiny odpovídala stanoveným cílům, efektivitu výuky zvyšovalo pečlivé zpracování textů a nákresů na tabulích.

Výuka probíhá v samostatné budově na odloučeném pracovišti. Nepříliš prostorné učebny jsou funkčně zařízené starším udržovaným i novějším nábytkem. Žáci však mají možnost využívat odpočinkové kouty (se dvěma učebnami jsou propojeny účelně vybavené samostatné místnosti). Vybavení učebními pomůckami je dostatečné. K procvičování a upevňování učiva jsou využívány tituly dětské literatury, zadání z jiných učebních textů i vlastnoručně vyrobený obrazový materiál a pracovní listy.

Předmět je do rozvrhu hodin vhodně zařazen. Psychohygienické potřeby žáků byly respektovány. Učitelky do výuky zařazovaly účinné relaxační techniky zaměřené na rozvoj fantazie a tvořivosti žáků. Organizace přímého vedení odpovídala probíranému učivu, v samostatné práci měli žáci možnost pracovat individuálním tempem. Učitelky věnovaly pozornost správnému sezení žáků při čtení a psaní, bylo však zjištěno časté používání nevhodných psacích potřeb.

Obsahově byla výuka vhodně zaměřena na procvičování analýzy a syntézy slabik a slov, rozvoj čtenářských a komunikativních dovedností a procvičování techniky psaní. Učivo bylo opakováno především ústní formou, k upevňování učební látky byl nenásilně využit řízený rozhovor.

Efektivně byly uplatněny mezipředmětové vztahy se zaměřením na prvoučné učivo, účinné bylo vyvozování nové látky pomocí básní. ČŠI pozitivně hodnotí diferencování zadaných úkolů podle schopností žáků, užití metod čtení s výkladem, vyprávění a vysvětlování. Princip zpětné vazby byl průběžně uplatňován. Efektivitu výuky zvýšilo i používání pomůcek určených k reedukaci specifických vývojových poruch učení. Učitelky zadanou samostatnou práci důsledně vysvětlily, splněné úkoly individuálně i společně se žáky vyhodnocovaly.

Jako negativní jsou hodnoceny metodické chyby při výuce čtení a psaní, opakování učiva formou monologu učitelky a nižší grafická úroveň některých žákovských písemností. Sešity jsou důsledně opravovány, kontrola následných oprav žáků nebyla vždy provedena.

Při zahájení každé vyučovací jednotky byli žáci vhodně motivováni především rozhovorem na téma blízké jejich životu, pohádkami, zařazováním nejrůznějších písní, básní a říkadel podporujících cit a fantazii. Základem průběžné motivace byla pochvala za předvedený výkon. Hodnocení žákovských výkonů bylo zaměřeno pozitivně, pravidelně byla oceňována snaha a pokrok žáků.

Všechny hodiny se vyznačovaly klidnou atmosférou, způsob komunikace vytvářel ve třídách příznivé pracovní klima. Možnost větší spolupráce a vzájemné komunikace měli žáci

při řešení úkolů ve skupinách a dvojicích.

Český jazyk (střední a vyšší stupeň)

Plánování učiva je prováděno v souladu s osnovami a cíli předmětu. Zpracované tematické plány zajišťují kontinuitu výuky mezi jednotlivými ročníky, jsou v nich obsaženy všechny složky jazyka.

Materiálně-technické podmínky jsou příznivé z hlediska vybavení názornými pomůckami, učebnicemi i didaktickou a audiovizuální technikou. Omezené prostorové podmínky ztěžují efektivní využívání knižního fondu školní knihovny v průběhu výuky. Obsahuje především tituly dětské četby. Jazykové příručky, slovníky a encyklopedie jsou zastoupeny v omezeném počtu, který neumožňuje jejich plošné a pravidelné využívání ve vyučovacím procesu.

Výuka českého jazyka je organizována v souladu s pojetím předmětu. Průběžně jsou vyučovány všechny složky českého jazyka, jejich časová dotace zabezpečuje rovnoměrné a účelné rozložení učiva. Používaný systém umožňuje plynulé prolínání jazykového a literárního vyučování. V průběhu inspekce učitelé volili metody a formy práce, které vytvářely prostor pro rozvoj ústního i písemného projevu žáků, správného hlasitého i tichého čtení, většinou kladli důraz na propojení s osobnostní a sociální výchovou. Pouze ojediněle nevhodně převažoval vzhledem ke schopnostem a individuálním možnostem žáků důraz na vědomostní složku. Střídáním činností, zařazováním praktických úkolů učitelé vhodně regulovali aktuální pozornost a soustředění žáků, většinou respektovali jejich individuální pracovní tempo. Především při opakování učiva a upevňování osvojených vědomostí i dovedností chybělo častější využívání skupinové práce. Žáci pracovali s učebnicemi, pracovními texty a názornými pomůckami. K práci s jazykovými příručkami nebyli systematicky vedeni.

Úspěšně se vyučujícím dařilo uplatňovat různé průběžné motivační techniky, rezervy byly zjištěny v zařazování účinné vstupní motivace. Pokud byla využita, navodila tvůrčí pracovní atmosféru a výrazně přispěla k iniciativnímu podílu žáků na průběhu vyučovací hodiny.

Většina učitelů kladla důraz na průběžné hodnocení výkonu žáků, byla oceňována jejich iniciativa a podporován rozvoj pozitivních osobnostních rysů. Ojediněle byli žáci vedeni k vzájemnému sebehodnocení. Kontrolou žákovských písemností a studiem klasifikačních přehledů bylo zjištěno, že učitelé důsledně dbají na průběžné opakování vědomostí a dovedností žáků, systematicky se věnují upevňování učiva.

Interakce a komunikace probíhala vzhledem k ojedinělému využívání skupinové práce především mezi učiteli a žáky.

Většina žáků prokázala ve sledovaných hodinách poměrně dobrou úroveň osvojených jazykových dovedností.

Kvalita výuky českého jazyka je velmi dobrá.

Matematika

Tematické rozvržení učiva do jednotlivých ročníků odpovídá učebním osnovám. Ojedinělé nedostatky byly zjištěny v časovém rozvržení učební látky v průběhu školního roku, např. zařazení opakování učiva z předcházejícího ročníku s větší časovou prodlevou nebo nerespektování návaznosti na probrané učivo. Někteří vyučující nevěnují dostatečnou pozornost průběžnému opakování a procvičování učiva v širším rozsahu učební látky daného ročníku.

Vybavení učebními pomůckami je z hlediska skladby i množství vyhovující.

Zařazení předmětu do rozvrhu hodin s výjimkou jednoho případu (6. vyučovací hodina) respektuje psychohygienické požadavky. Cílené oddechové aktivity byly pravidelně zařazovány do výuky pouze v nižším stupni. Množství zadávaných úkolů bylo ve sledovaných hodinách přiměřené schopnostem žáků, jejich přetěžování nebylo v tomto směru zaznamenáno. Převážně uplatňovaná forma společné práce neumožňovala žákům vždy postupovat svým individuálním tempem.

Ve sledovaných vyučovacích hodinách se učitelé převážně zaměřovali na procvičování a opakování učební látky, základní matematické dovednosti upevňovali vyváženě ústní i písemnou formou. Nové učivo (geometrie) bylo vyvozováno názorně, za aktivní spoluúčasti žáků s využitím analogie. Ve všech vyučovacích hodinách převažovaly společné učební činnosti. Diferencovaný přístup uplatňovala většina vyučujících zvýšenou pomocí slabším žákům jen částečně odlišnou kvantitou zadávaných příkladů. Nedostatečně se učitelé zaměřovali na efektivnější způsoby uplatňování individuálního přístupu k žákům prostřednictvím rozdílné obtížnosti zadávaných úkolů nebo většího podílu samostatné práce pro schopnější žáky. Celkem pravidelně věnovali vyučující pozornost řešení slovních úloh, rozvíjení úsudku a logického myšlení žáků. Využití učebních prostředků (drobné předměty pro manipulační činnost, tabulky násobků, kalkulátory, číselné osy, kopírovaná zadání, tabule, pracovní sešity a učebnice) bylo většinou účelné. Samostatná práce žáků byla zadávána po řádném vysvětlení, žáci byli důsledně vedeni k sebekontrolě. Většina vyučujících jim bezprostředně poskytovala informaci o jejich výkonu a operativně reagovala na zjištěné nedostatky ve vědomostech žáků zařazením individuální práce. Efektivitu výuky někdy nepříznivě ovlivňovala malá pestrost učebních činností a stereotypnější způsob procvičování učiva. Výrazně činností charakter a promyšlený způsob spojení početních operací s rozvojem poznávacích funkcí (sluchové a zrakové vnímání), komunikativních i motorických dovedností žáků a využití zábavných forem učení byly zaznamenány především v nižším stupni.

K úvodní motivaci využívali učitelé převážně seznámení žáků s náplní vyučovací hodiny, v podmínkách zvláště školy méně účinného způsobu pro naladění žáků a vzbuzení jejich zájmu o učební činnosti. Průběžně byli žáci aktivizováni poskytováním individuální pomoci, pochvalou a slovním oceněním jejich zapojení do výuky nebo klasifikací. Vhodně spojovat učivo s praktickým využitím získávaných dovedností, více ho zaměřovat k běžnému životu žáků a vést je ke vzájemné spolupráci dokázala jen část vyučujících. Většina učitelů v závěru vyučovacích hodin věnovala pozornost krátkému posouzení práce třídy, případně povzbuzujícím a adresným způsobem zhodnotila dosažené znalosti žáků. V průběhu učebních činností jejich výkony učitelé velmi často komentovali motivujícím způsobem, někdy bylo toto hodnocení na hranici pozitivní a negativní motivace.

Většina sledovaných vyučovacích hodin měla vysoce pracovní charakter, přirozená komunikace odpovídala charakteru předmětu i převážně uplatňované formě společné práce.

Kvalita výuky matematiky je spíše nadprůměrná.

Pracovní vyučování (střední a vyšší stupeň)

Výběr doporučených praktických činností a jejich začlenění do tematických plánů jsou provedeny v souladu s učebními osnovami i s ohledem na materiální a prostorové podmínky školy. Pozornost je věnována všem složkám pracovního vyučování (dílnské práce, práce v domácnosti, pěstitelské práce). V zařazení praktických činností do jednotlivých ročníků však chybí větší systematickosti a provázanost.

Prostorové a materiálně-technické podmínky výuky jsou poměrně příznivé a umožňují plnit učební osnovy v plném rozsahu. K výuce slouží školní dílna, cvičná kuchyň, pracovní pro šicí

práce a menší školní pozemek s dostatkem zemědělského ručního náradí. Možnost pravidelného využívání školní dílny omezuje někdy souběžná výuka dvou chlapeckých skupin. Z tohoto důvodu jsou dílenské práce prováděny částečně i v běžné učebně. Školní dílna je dostatečně vybavena potřebným náradím a nástroji, počet pracovních míst odpovídá počtu žáků ve skupinách. Učitelé dílenských prací mají k dispozici přípravný materiál dobře vybavenou strojním zařízením. Ve cvičné kuchyni s prostorem ke stolování jsou k dispozici základní kuchyňské potřeby včetně modernějších kuchyňských přístrojů, pračky a chladničky. Spotřební materiál pro výuku je zabezpečen, částečně i za spoluúčasti zákonných zástupců žáků.

Předmět je vyučován v přiměřených vícehodinových blocích. Zařazení pracovního vyučování v rozvrhu hodin do dvou po sobě následujících dnů (vyšší stupeň) plně nerespektuje potřebu rovnoměrného rozložení předmětů méně náročných na psychiku žáků s předměty vyžadující větší psychickou námahu v průběhu celého týdne. Tempo výuky i výběr prováděných praktických činností byly ve sledovaných hodinách přiměřené schopnostem žáků, psychohygienické podmínky výuky byly vyučujícími respektovány. S výjimkou 4. ročníku jsou vytvořené skupiny žáků početně přiměřené, možnost rozdělit třídy na skupiny podle pohlaví žáků ředitel školy využil až od 5. ročníku.

Metody a formy používané ve sledovaných hodinách odpovídaly charakteru předmětu. Učitelé využívali především samostatnou individuální práci žáků se společným námětem, které vždy předcházely jasné instrukce a srozumitelná slovní i praktická instruktáž. Zásadu diferencovaného přístupu ve vedení žáků uplatňovali učitelé výraznější pomocí žákům méně zručným, častější kontrolou jejich práce a opakovanou individuální instruktáží. Pozornost byla věnována bezpečnosti při práci a pořádku na pracovním místě. Vyučující dbali na upevňování pracovních návyků a správnost metodických postupů. Praktické činnosti vhodně spojovali s teoretickými poznatky vztahujícími se k vlastnostem materiálů, se kterými žáci pracovali, nebo vhodností používaných nástrojů. Sledovali správnost postoje žáků při práci, držení nástrojů, vedli je k přesnosti a pečlivosti, vhodným způsobem činnost žáků v tomto smyslu usměrňovali. Ojedinele se vyskytly drobné organizační nedostatky, které však neměly zásadní vliv na kvalitu výuky.

Ke vzbuzení a udržení zájmu žáků bylo využito vzorových výrobků, příznivě se uplatňovala praktická využitelnost zhotovovaných předmětů, účelnost činností a především jejich průběžné hodnocení, oceňování snahy žáků a jejich přístupu k práci. Hodnocení bylo většinou slovní a adresné. Informovanosti zákonných zástupců o průběžné klasifikaci věnují vyučující patřičnou pozornost. Ve všech vyučovacích hodinách byla vytvořena příznivá pracovní atmosféra s bezprostřední komunikací mezi učiteli a žáky, která byla směřována k využití získávaných vědomostí a dovedností pro praktický život žáků.

Kvalita výuky pracovního vyučování je velmi dobrá.

Hudební výchova

Časové a tematické plány jsou zaměřeny na všechny složky předmětu (sluchová, hlasová, dechová a řečová cvičení, instrumentální a hudebně-pohybové činnosti, rytmus, poslech hudby). Obsahová náplň těchto činností není v některých ročnících dostatečně konkretizována.

Materiálně-technické vybavení předmětu, zvláště ve středním a vyšším stupni není optimální. Vzhledem k nedostatečné nabídce pedagogických nakladatelství není škola vybavena odpovídajícími učebnicemi hudební výchovy. Učitelky mají k dispozici pouze metodické příručky, písňový materiál pro žáky připravují z jiných učebních textů, popř. si žáci písně opisují. Pracovní listy staršího vydání nejsou dostatečně využívány. Nástrojové vybavení

(klávesové nástroje, klavír, kytara) včetně audiotechniky je dostačující. Škola nemá potřebné množství sad Orffových nástrojů a hudebních nosičů, učitelky používají především vlastní nahrávky poslechové skladeb.

Psychohygienické a didaktické zásady výuky byly dodržovány jen v těch hodinách, do kterých učitelky zařazovaly nejrůznější techniky působící proti únavě žáků (časté střídání činností, hry, relaxační uvolnění). Umístění předmětu v týdenním rozvrhu vyučovacích hodin respektuje pedagogické zásady.

Výukovými cíli hospitovaných hodin byla hlasová a rytmická průprava, opakování známých písní a poslech hudby. Použité metody práce měly různou úroveň. Pozitivně je hodnoceno zařazení rytmických cvičení s tvořivým využitím Orffova instrumentáře, kytarových a klávesových doprovodů, procvičování písní s použitím různého tempa a dynamiky. Kvalita výuky byla pozitivně ovlivněna uplatněním mezipředmětových vztahů s důrazem na dějepisné učivo. Kladně je hodnocena diskuze spojená s využitím prvků lidové slovesnosti, zájem žáků vzbudil nácvik rockového tance i beseda nad českou a zahraniční country hudbou.

Nedostatečná pozornost byla ve všech vyučovacích hodinách věnována hlasovému rozvoji, intonačnímu a sluchovému výcviku. Za negativum ČŠI považuje velmi malou frekvenci střídání hudebně-pohybových činností, špatné udání taktu a zvolení nevhodné tóniny písně. V některých hodinách ČŠI zjistila porušování zásad hlasové hygieny a nerespektování základních pěveckých dovedností a návyků.

Žáci byli motivováni společným a individuálním zpěvem, úvodním zařazováním vokálních a instrumentálních her, ke zkvalitnění výuky přispěla účinná rytmizace textu písně. Hodnocení práce žáků vycházelo z povzbuzení a pochvaly.

Výchova k umění mluvit a naslouchat spolu s uplatňováním souvislejšího ústního projevu žáků byla patrná především v těch hodinách, ve kterých učitelky zapojovaly i hudebně méně disponované žáky do činností, ve kterých mohou být úspěšní.

Kvalita výuky hudební výchovy má průměrnou úroveň.

Řečová výchova

Obsah učiva systematicky rozpracovaný do tematických plánů zahrnuje: diagnostiku úrovně řeči, artikulační, dechová a hlasová cvičení, rozvoj fonemického sluchu, zvukových prostředků řeči a slovní zásoby, zdokonalování techniky čtení, dramatizaci včetně hudební a pohybové průpravy. Jsou zde vhodně začleněny také úkoly pro individuální nápravu vadné výslovnosti jednotlivých hlásek. Tematické plány učiva jsou funkční, návaznost učební látky mezi ročníky je zajištěna.

Všichni vyučující mají státní zkoušku z předmětu logopedie. Učitelé vzájemně spolupracují, většina z nich ještě zajišťuje nápravnou logopedickou péči pro žáky jiných škol, dvě vyučující vedou kroužek logopedie ve škole. Tyto získané zkušenosti příznivě ovlivňují kvalitu výuky předmětu.

Vyučování probíhá v kmenových učebnách vybavených logopedickým zrcadlem a dostatkem běžných pomůcek pro rozvíjení řeči. Ve výuce jsou nejčastěji využívána speciální jazyková cvičení, říkadla, pohádky i články z různých leporel, učebnic a časopisů.

Charakteristickým rysem všech vyučovacích hodin bylo jejich správné organizační členění, promyšlenost, pestrost, názornost i návaznost na předešlou výuku. Učitelé reagovali na rozdílné pracovní tempo žáků, diferencovali jednotlivé úkoly podle rozsahu a náročnosti. Pro samostatnou práci měli dostatek materiálů. Systém pravidelně prováděných činností a upevněné pracovní návyky žáků příznivě ovlivňovaly efektivitu výuky.

Motivace hrou a uplatňování mezipředmětových vztahů aktivizovaly většinu žáků. Ve vyučovacích hodinách byl vytvořen přiměřený prostor nejen pro individuální logopedickou péči, ale i vzájemnou komunikaci žáků.

Vyučovací hodiny se vyznačovaly pracovní, vstřícnou atmosférou založenou na vzájemné důvěře s pozitivním hodnocení výkonů žáků.

Výuka řečové výchovy je na vynikající úrovni.

Společenskovědní předměty (občanská výchova, dějepis)

Plánování učiva je prováděno v souladu s platnými učebními dokumenty. Posílení týdenní hodinové dotace občanské výchovy je vhodně využito k zařazení tematických celků volba povolání a aktivní sociální učení, pro které učitelé zpracovali vlastní obsahovou náplň. Kvalita výuky je příznivě ovlivněna pořádáním exkurzí a přednášek odborníků.

Sbírkky předmětů jsou vybaveny audiovizuální a didaktickou technikou. Pro některé tematické celky jsou zakoupeny výukové videoprogramy a diapozitivy. Škola vlastní mapový materiál a některé trojrozměrné pomůcky. Populárně naučnou literaturu a část názorných pomůcek si učitelé zabezpečují z vlastních zdrojů.

Organizace výuky odpovídala specifickým cílům předmětů. Učitelé v různé míře kladli důraz na formování a rozvíjení osobnostních rysů a sociálních kompetencí žáků. Především v občanské výchově převažovaly efektivní metody a formy výuky, žáci pracovali s různými zdroji informací, učili se aplikovat teoretické poznatky do praxe. Většina úkolů směřovala k vypěstování dovednosti správně rozhodovat o důležitých životních krocích a vedla je k orientaci v běžných i složitějších situacích založených na mezilidských vztazích. Žáci pracovali ve skupinách i individuálně, učitelé jejich činnost vhodně koordinovali. Výuka dějepisu byla založena na metodě výkladu a řízeném rozhovoru, žáci vyhledávali informace z učebnic, ojedinele i z jiných zdrojů. Učitelé je vedli k orientaci na mapě. K názornosti výuky přispělo využití obrazových publikací a diapozitivů s probíranou tematikou.

Motivačně působilo využívání mezipředmětových vztahů, praktických zkušeností žáků a aplikace učiva. Účinná úvodní motivace byla zařazena ojedinele. Výkony žáků učitelé průběžně pozitivně hodnotili, oceňovali snahu a aktivitu. Klasifikace je prováděna průběžně.

V maximální míře byli žáci vedeni ke vzájemné spolupráci, vyvozování vlastních závěrů, orientaci v problému a k rozvoji komunikativních dovedností. V průběhu inspekce prokazovali schopnost vhodně korigovat své chování a vyjadřovat názory. Zadávané úkoly vytvářely předpoklady pro získávání a upevňování dovedností žáků nezbytných k jejich úspěšné integraci do praktického života.

Výuka společenskovědních předmětů je velmi dobrá.

Pomocná škola a přípravný stupeň pomocné školy

V průběhu inspekce byla sledována výuka počtů, pracovní a výtvarné výchovy, smyslové výchovy a řečové výchovy.

Celoroční rozvržení učiva v jednotlivých stupních pomocné školy odpovídá obsahu vzdělávacího programu pomocné školy a přípravného stupně. Vyučující vypracovaly pro všechny žáky individuální vzdělávací programy, které vhodně navazují na rozvržené učivo v jednotlivých předmětech. Jsou v nich podrobně rozčleněny oblasti rozvíjení komunikačních dovedností žáků doplněné o některé metody a formy práce a pomůcky. Programy učitelky vyhodnocují v pololetí a na konci školního roku. Hodnocení doplňují o pokroky žáků v oblasti osobnostního rozvoje, zjištění průběžně zaznamenávají do pedagogických deníků.

Ve třídách vyučují učitelky s odbornou a pedagogickou způsobilostí pro výuku ve speciálních školách. Jejich odborné znalosti, dlouholetá praxe, tvořivost i empatie k těžce zdravotně postiženým žákům příznivě ovlivňují kvalitu výuky. Ve třídách, v nichž jsou zařazeni i žáci přípravného stupně pomocné školy, pomáhají při jejich samostatné práci další pedagogické pracovnice.

V obou budovách odloučených pracovišť byly pro výuku vymezeny učebny s hernami, účelně vybavené žakovským nábytkem a potřebami pro relaxaci žáků. Jejich prostředí je esteticky podnětné. Pro všechny stupně pomocné školy je k dispozici ucelená řada učebnic a pracovních sešitů. Příkladné je vybavení učebními pomůckami především pro smyslovou a rozumovou výchovu, z nichž mnohé si učitelky zhotovily samy.

Optimálním zařazením předmětů do rozvrhu hodin jsou ve škole respektovány psychohygienické a didaktické podmínky výuky.

Výchovně-vzdělávací činnost se uskutečňovala převážně formou didaktických her. Ve všech vyučovacích hodinách používaly vyučující dostatečné množství názorných pomůcek různé velikosti, barev i materiálů. Úvodní motivace písni nebo tancem přirozeně začleňovala většinu žáků do výuky. Po společném zopakování učiva přistupovaly učitelky k zadávání úkolů jednotlivcům či malým skupinám. Žáci byli vedeni k aktivnímu vnímání, koncentraci pozornosti, důraz byl kladen na rozvoj grafomotoriky i řečových dovedností, které byly vytvářeny a rozvíjeny za pomoci pohybu, rytmu a dalších neverbálních prostředků.

Pochvalná a povzbuzující hodnocení přispívala k posílení sebedůvěry, většina žáků pracovala spontánně a uvolněně, pasivita a nezájem o společné činnosti byla častá u žáků přípravného stupně.

ČŠI nepovažuje společnou výuku žáků pomocné školy a přípravného stupně pomocné školy (dosud jejich celková nepřipravenost na vzdělávání v pomocné škole) za vhodnou. V těchto třídách se stanovené cíle a úkoly vždy nedařilo plnit i přes působení dalšího pedagoga. Spojením obou skupin žáků je výrazně ztížena příprava vyučujících na vyučování, nesmírně náročná je organizace výuky a motivace takto různorodé skupiny žáků.

Kvalita výuky v pomocné škole je velmi dobrá.

Hodnocení kvality vzdělávání

Kvalita vzdělávání je na základě posouzení podmínek a provedených hospitací ve sledovaných předmětech celkově v obou typech škol hodnocena jako velmi dobrá.

HODNOCENÍ KVALITY VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍ ČINNOSTI ŠKOLNÍ DRUŽINY

Základní charakteristika školní družiny

- Školní družina, která je provozována v odpoledních hodinách, má tři oddělení. Ve dvou jsou zařazeni žáci nižšího stupně zvláštní školy společně s žáky pomocné školy, ve třetím oddělení jsou žáci středního stupně zvláštní školy.
- Počet přihlášených a zapsaných žáků nepřesahuje stanovenou kapacitu. V současné době školní družinu navštěvuje 31 žák 1. – 6. ročníku, nepravidelně dochází dalších 11 žáků.

Podmínky výchovně-vzdělávací činnosti

Požadovanou kvalifikaci nemá žádná ze tří vychovatelek ŠD. Jedna vychovatelka nesplňuje podmínky odborné ani pedagogické způsobilosti. Ostatní absolvovaly úplné střední odborné vzdělání se zaměřením na vychovatelství pro jiný typ školy, splňují tak pouze podmínky pedagogické způsobilosti. Všechny pracují na zkrácený úvazek. Vedoucí vychovatelka není určena, činnost školní družiny je přímo řízena zástupkyní ředitele školy.

Obě oddělení žáků nižšího stupně zvláštní školy jsou umístěna na odloučeném pracovišti (Rudná ulice), kam po krátké činnosti, z důvodu stravování přecházejí i žáci třetího oddělení (Fučíkova ulice). Činnost školní družiny probíhá v samostatných, prostorově vyhovujících hernách, s výjimkou herny v hlavní budově. Podnětné prostředí, na jehož vytváření se žáci spolupodílejí, je motivující a podporuje rozvoj jejich estetického citění. K činnosti je využíván také odpočinkový kout v areálu budovy. Školní družina je dostatečně vybavena učebními pomůckami a stavebnicemi, jejich fond je pravidelně doplňován.

Stanovený režim dne je vyvážený, zásady bezpečnosti a psychohygieny včetně pitného režimu jsou respektovány. Pobyt dětí venku je do činnosti družiny zařazován v dostatečné míře.

Řízení školní družiny

Zvolená výchovně-vzdělávací činnost navazuje na vzdělávací program školy a vychází z konkrétních podmínek ŠD. Řídí se celoročním plánem práce, který je podrobně členěn po měsících. V týdenním programu jsou zastoupeny jednotlivé výchovné složky, pravidelně se střídají odpočinkové, zájmové i rekreační činnosti včetně přípravy na vyučování.

Informační systém ve vztahu ke škole i rodičům žáků zařazených do školní družiny je funkční. Účast na jednáních pedagogické rady školy je zajištěna přítomností vždy jedné z vychovatelek.

Provoz ŠD je časově vhodně rozvržen, žákům a jejich rodičům vyhovuje. Vnitřní řád ŠD poskytuje pro její činnost dostatečný rámec. Povinná dokumentace je přehledně a funkčně vedena. Družina úzce spolupracuje s ostatními pedagogy zejména při organizaci kulturních a sportovních akcí školy.

Organizace a průběh výchovně-vzdělávací činnosti školní družiny, včetně motivace a komunikace

Ve sledovaných výchovně-vzdělávacích činnostech byly dodržovány pedagogické zásady. Zvolené metody práce odpovídaly daným podmínkám a složení oddělení, respektovaly požadavky na specifickou pedagogiku volného času. Pro individuální i skupinovou práci byl vytvořen dostatečný prostor, organizace činnosti umožnila všem žákům aktivní spoluúčast a seberealizaci. Sledované činnosti zvolené na základě dobrovolnosti byly pro žáky atraktivní,

prostory heren i areál budovy byly variabilně a tvořivě využívány. Vychovatelky ŠD také připravují žáky na vyučování, což je přínosné zejména pro jedince z méně podnětného rodinného prostředí.

Metody práce byly zaměřeny na rozvoj smyslového vnímání. Manipulační schopnosti dětí byly rozvíjeny prací s konstrukčními stavebnicemi, papírem a barvou, v odpočinkové činnosti bylo využito emocionálního účinku společného zpěvu. Motivace ke všem sledovaným činnostem byla dostatečně aktivizující a podnětná, při využití zpětné vazby.

Celkové hodnocení podmínek, kvality řízení a organizace výchovně-vzdělávací činnosti školní družiny

Všechny činnosti školní družiny jsou prováděny plánovitě a mají velmi dobrou úroveň. Činnost ŠD není zabezpečena vychovatelkami se stanovenou odbornou a pedagogickou způsobilostí. Materiální podmínky mají spíše nadprůměrnou úroveň. Prostředí školní družiny pozitivně ovlivňuje komunikativní dovednosti žáků, jejich motivace má velmi dobrou úroveň.

V činnosti školní družiny výrazně převažují pozitiva.

HODNOCENÍ KVALITY ŘÍZENÍ

Plánování

Ředitel školy po svém nástupu do funkce analyzoval situaci a doplnil koncepci rozvoje školy zpracovanou na období let 1998 až 2002 původní ředitelkou o další úkoly v oblasti výchovy a vzdělávání, ekonomického a materiálně-technického vybavení, odborného růstu pedagogických pracovníků a spolupráce školy s veřejností. Prioritou je zřízení rehabilitačních tříd, zabezpečení vzdělávání žáků s těžkým mentálním postižením, které v systému speciálního školství okresu Jeseník chybí. S těmito záměry byli pedagogičtí pracovníci a zřizovatel školy seznámeni.

Vymezené koncepční záměry jsou rozpracovávány s uvedením odpovědnosti a termínů do ročního plánu práce školy, který je rozdělený do tří oblastí (výchovně-vzdělávací, řídicí a organizační). Podrobně, termínově a s určením odpovědnosti nastiňuje hlavní úkoly stanovené pro tento školní rok. Vhodně jej doplňují měsíční plány s konkrétními úkoly a zodpovědností jednotlivých učitelů. Součástí tohoto rozsáhlého dokumentu je řada příloh, které se týkají např. spolupráce s rodiči, institucemi, pověření jednotlivých učitelů vedením sbírek, plánu besed k aktuálním tématům a dalších školních i mimoškolních akcí pro žáky školy.

Aktivní účast pedagogických pracovníků na plánování je patrná z měsíčních plánů práce školy, na jejichž sestavování a doplňování se podílejí. Plnění plánu práce školy je průběžně vyhodnocováno na poradách.

Plánování z hlediska řízení školy tvoří ucelený systém, dílčí plány vztahující se k jednotlivým úsekům školy mají návaznost na dlouhodobou koncepci i roční plán.

Výuka probíhá podle schválených učebních dokumentů. Učební plány všech typů škol jsou plněny. K plánování učiva jsou využívány časově tematické plány. Většinou jsou zpracovány účelně, pouze v některých případech neplní zcela svoji funkci. Pro žáky pomocné školy a přípravného stupně pomocné školy jsou vypracovány funkční individuální vzdělávací

programy.

S ohledem na možnosti žáků, na jejich zjištěné potřeby a zájmy, pracuje ve škole celkem jedenáct zájmových útvarů, které navštěvují žáci obou typů sdružených škol (47,7 %).

Na základě skutečných výdajů předchozích let má škola zpracovávánu finanční rozvahu, kterou využívá k usměrňování čerpání finančních prostředků poskytovaných ze státního rozpočtu. Finanční rozvaha byla Školskému úřadu Jeseník během roku 2000 v předepsaných termínech čtyřikrát upřesňována. Potřeby školy jsou dle posledního zpracování finanční rozvahy k 23. listopadu 2000 plně pokryty prostředky ze státního rozpočtu (s výjimkou výdajů na energie v pronajímaných prostorách, které dle smlouvy hradí nájemce).

Úroveň plánování je vzhledem k podmínkám školy na velmi dobré úrovni.

Organizování

Organizační řád školy vymezuje kompetence a povinnosti vedoucích pracovníků, jimiž jsou ředitel školy a zástupkyně ředitele, dále výchovného poradce, třídních učitelů a správních zaměstnanců. Je průběžně doplňován aktuálními směrnicemi, pokyny a příkazy ředitele školy. Organizace tříd, přidělení dílčích funkcí a vedení sbírek učebních pomůcek učitelům je součástí plánu práce školy. Za nevhodné z hlediska organizování výchovně-vzdělávacího procesu považuje ČŠI začlenění žáků přípravného stupně pomocné školy do tříd společně s žáky pomocné školy.

Chod odloučených pracovišť je po organizační stránce a přenosu informací zabezpečen pověřenými učitelkami.

Ve škole pracuje romská asistentka, která ve spolupráci s vedením školy, výchovnou poradkyní a vyučujícími napomáhá řešit adaptační obtíže a případné výchovně-vzdělávací problémy žáků se sociálním znevýhodněním. Přímou výchovnou práci koná ve stanoveném rozsahu, a to ve třídách pomocné školy, školní družině a při vedení zájmového útvaru. Podmínky pro ustavení této funkce byly dodrženy.

Poradním orgánem ředitele je pedagogická rada, v případě řešení výchovných problémů a záležitostí týkajících se profesionální orientace žáků výchovná poradkyně, která úzce spolupracuje s výchovnou komisí školy a odpovědnými institucemi. Stanovené kvalifikační požadavky pro výkon funkce výchovného poradce splňuje.

Vnitřní řád jako součást organizačního řádu podrobným způsobem řeší zásadní otázky provozu školy s ohledem na bezpečnost žáků a případné mimořádné situace. Součástí jsou směrnice, které určují zásady provozu odloučených pracovišť a využívání jednotlivých odborných učeben (provozní řády). S odvoláním na právní předpisy, konkrétní podmínky a režim školy stanovil ředitel jeho prostřednictvím povinnosti všem jejím pracovníkům.

Všichni vyučující jsou členy společného metodického sdružení, což není vzhledem k rozdílné problematice výuky sdružených typů škol a přípravného stupně pomocné školy příliš vhodné. Kompetence metodického sdružení není ředitelem školy jasně vymezena. Činnost sdružení je přínosná, cíleně se zaměřuje především na předávání poznatků ze vzdělávacích akcí, organizační záležitosti a ujednacení požadavků a přístupu vyučujících k žákům. Ve vedení pedagogických pracovníků v oblasti metodiky výuky, předmětového vzdělávání a plánování učiva jsou v činnosti metodického sdružení dílčí rezervy (přípravný stupeň pomocné školy, střední a vyšší stupeň zvláštní školy).

Organizace vyučování, počet hodin v jednom celku, délka a zařazení přestávek v průběhu vyučovacího dne odpovídá právním předpisům. Při překročení maximálního počtu žáků ve třídách byly v souladu s § 3 odst. 10 vyhlášky MŠMT ČR č. 127/1997 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách, uděleny ředitelem školy výjimky.

Rozhodnutí o zařazení žáků do příslušného typu školy jsou prováděna na základě správního řízení. Jsou podložena doporučením pedagogicko-psychologické poradny a souhlasem zákonných zástupců žáků. Rovněž i další rozhodnutí ředitele školy, např. individuální úprava učebního plánu (snížení počtu vyučovacích hodin) nebo uvolnění žáků z výuky některého předmětu, jsou podložena vyjádřením odborných pracovišť a žádostmi zákonných zástupců.

Dokumentace o žácích je vedena průběžně formou katalogových listů a pedagogických deníků, ochrana osobních údajů žáků je zabezpečena.

V zájmu jednotného přístupu stanovil ředitel školy po projednání s učiteli zásady a postup pro informování zákonných zástupců o výsledcích a chování žáků v průběhu školního roku. Základní informace jsou rodičům poskytovány prostřednictvím žákovských knížek, dále při osobním kontaktu na třídních schůzkách nebo v rámci konzultačních hodin třídních učitelů. O závažných problémech žáků jsou informováni písemně. Hodnocení žáků uvedená v přihláškách do odborných učilišť jsou s nimi projednávána. Na základě dotazníkového šetření, které ČŠI provedla v průběhu inspekce, bylo zjištěno, že naprostá většina zákonných zástupců žáků vysoce kladně školu hodnotí v oblasti předávání informací o školních výsledcích svých dětí.

Přenos informací mezi vedením školy a vyučujícími je obousměrný, prostředkem jsou vedle neformálních osobních jednání se členy kolektivu školy a písemných materiálů presentovaných na nástěnkách především pravidelná jednání pedagogické rady a operativní pracovní porady s výrazně informativním charakterem. Ze záznamů z jednání vyplývá, že vedení školy poskytuje vyučujícím prostor pro diskuzi a aktivně se snaží získávat informace ke zkvalitňování výchovně-vzdělávacího procesu. Zabezpečuje vyučujícím potřebné metodické materiály, právní normy, seznamuje je s ekonomickou situací školy. Ve vztahu k žákům zajišťují přenos informací třídní učitelé a žákovská samospráva. Žáci mají možnost využívat schránku důvěry. Ve škole je vydáván školní časopis Školáček.

Při řešení výchovných problémů škola velmi úzce spolupracuje s odpovědnými institucemi, především s pedagogicko-psychologickou poradnou, orgány péče o dítě, sociálním odborem a Policií ČR. V rámci profesionální orientace žáků pořádá exkurze do spádových odborných učilišť.

Na veřejnosti se škola vhodně prezentuje kulturními vystoupeními, výstavkami prací žáků, sportovními a výtvarnými soutěžemi.

Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 1999/2000 podává ve stanovených oblastech ucelený pohled na práci školy, má analytickou hodnotu i perspektivní zaměření.

• **Personální oblast**

Pedagogický sbor tvoří osmnáct vyučujících, včetně ředitele školy, zástupkyně ředitele školy a pět vychovatelek. Z tohoto počtu tři vychovatelky zabezpečují výchovnou práci ve školní družině, dvě jsou zařazeny ve třídách s žáky přípravného stupně jako další pedagogické pracovnice.

Kontrola období roku 2000 byla zaměřena na dodržování Zákoníku práce, zvláště jeho ustanovení upravující vedení osobní agendy zaměstnanců. Byly prověřeny všechny pracovní smlouvy, dohody o změně sjednaných pracovních podmínek, jmenovací dekret ředitele školy a dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr. Kontrolované doklady splňovaly předepsané náležitosti. Jedna dohoda o provedení práce, jejímž předmětem je výuka občanské výchovy zaměřené na aktivní sociální učení, byla uzavřena pouze ústně na období školního roku 2000/2001, odměna za dohodnutou práci bude vyplacena po provedení pracovního úkolu v souladu s odst. 2 a 4 § 236 Zákoníku práce (zákon č. 65/1965 Sb. ve znění pozdějších předpisů). Tento předmět v rozsahu jedné vyučovací hodiny týdně učí ve škole ředitelka

Pedagogicko-psychologické poradny v Jeseníku, která absolvovala speciální kurs zaměřený na danou problematiku, kvalifikační požadavky učitelky speciální školy splňuje.

Dle kontroly mzdových rekapitulací bylo pracovníkům zaměstnaným na základě dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr vyplaceno za rok 2000 ze mzdových prostředků v rámci ostatních plateb za provedenou práci (dále OPPP) celkem 16.000,-- Kč.

Doklady předložené ke kontrole splňovaly předepsané náležitosti a smlouvy i dohody byly uzavřeny v souladu s příslušnými ustanoveními Zákoníku práce.

- **Mzdová oblast**

V osobních složkách všech zaměstnanců byla provedena kontrola zařazování zaměstnanců do platových tříd, výše přiznaných příplatků za vedení, výplata dalšího platu v souvislosti se splněním podmínek pro jeho přiznání, výše příplatků za třídnictví a přiznání příplatků za přesčasovou práci. Dále byla prověřena včasnost a úplnost vystavování platových výměrů zaměstnancům včetně zdůvodňování změn.

Kontrola prokázala, že ve škole jsou zaměstnanci řádně odměňováni v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů, a nařízení vlády č. 251/1992 Sb., o platových poměrech zaměstnanců rozpočtových a některých dalších organizací, ve znění pozdějších předpisů.

- **Tvorba a čerpání FKSP**

Finanční prostředky FKSP jsou vedeny na samostatném účtu, jak ukládá § 12 vyhlášky Ministerstva financí č. 310/1995 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, ve znění pozdějších předpisů. Čerpání těchto prostředků je podrobně upraveno v Kolektivní smlouvě ze dne 14. června 2000, která je platná do 30. dubna 2002. V průběhu roku 2000 byly příspěvky z FKSP čerpány v celkové částce 187.751,-- Kč a byly použity na stravování, rekreace a zájezdy, kulturní a tělovýchovné akce, nákup vitamínů pro zaměstnance a nepeněžní dary. Veškeré podklady k tvorbě i čerpání fondu byly kontrolou prověřeny, nebyly shledány žádné nedostatky.

Prostředky FKSP byly použity v souladu s vyhláškou Ministerstva financí č. 310/1995 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, ve znění pozdějších předpisů.

- **Vedení účetnictví a výkaznictví**

Veškeré výdaje školy jsou hrazeny z prostředků státního rozpočtu, proto se kontrola týkala všech oblastí hospodaření školy. V oblasti účetnictví se soustředila na jeho správnost, úplnost a průkaznost. K podrobné kontrole všech účetních dokladů byly namátkově vybrány měsíce březen, květen, říjen a listopad roku 2000. Při kontrole cestovních příkazů byly zjištěny některé drobné formální nedostatky, při kontrole faktur byl v jednom případě zjištěn rozdíl mezi fakturovanou částkou a částkou skutečně uhrazenou dle výpisu z bankovního účtu. Tento problém ekonom školy objasnil a dodatečně vyrovnaní uvedeného rozdílu řádně dokladoval.

Inventarizaci hmotného majetku dle jednotlivých sbírek provádí škola pravidelně jednou za dva roky. Poslední inventarizace hmotného majetku včetně inventury zásob byla ve škole provedena k 31. prosinci 2000 a kontrola prokázala, že splňuje veškeré náležitosti v souladu s ustanovením § 29 zákona č. 563 /1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

V oblasti výkaznictví bylo kontrolou zjištěno, že údaje o počtu žáků uvedené v zahajovacím výkaze k 15. říjnu 2000 nesouhlasí se skutečným počtem žáků. Ředitel školy při kontrole vysvětlil, že v průběhu školního roku přijala škola tři žáky do zvláštní školy a jednoho žáka do pomocné školy. Zařazením těchto žáků došlo k překročení kapacity školy o tři žáky,

ale jejich přijetí bylo nezbytné, neboť se jednalo o děti z Dětského domova v Jeseníku. Školský úřad v Jeseníku souhlasil se zvýšením počtu žáků nad schválenou kapacitu školy, ale bez nároku na navýšení rozpočtu odpovídající normativu na příslušný počet žáků.

Kontrola prokázala, že podvojný účetnictví je ve škole vedeno řádně, systematicky a velmi přehledně, v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, s výjimkou uvedených drobných nedostatků. Při kontrole statistických výkazů za sledované období nebyly zjištěny žádné nedostatky.

Organizování je hodnoceno jako velmi dobré.

Vedení a motivování pracovníků

Styl vedení pracovníků je převážně založen na systému operativního řízení a logicky navazuje na plánování výchovně-vzdělávací práce i kontrolní mechanismy. Hlavními nástroji jsou pravidelné provozní porady pedagogických pracovníků a pedagogické rady. Do systému je také začleněna činnost metodického sdružení a práce metodiků školy, na něž jsou převedeny pouze některé kompetence.

Vedoucí pracovníci školy kladou důraz na pravidelný odborný růst pedagogických pracovníků jak formou celoživotního vzdělávání, tak institucionálním způsobem. Vysílají je na semináře zaměřené především na využívání efektivních metod a forem práce ve vyučování a na prevenci sociálně patologických jevů. Získané poznatky jsou předávány ostatním pedagogům na schůzích metodického sdružení. Průběžně je prováděn nákup odborných a pracovních publikací, které učitelé využívají v rámci dalšího vzdělávání a pro zařazování různých forem práce ve výuce. Postupně se daří realizovat jeden z hlavních úkolů v oblasti personálního zabezpečení, s výjimkou vychovatelek splňují kvalifikační předpoklady téměř všichni učitelé.

Kvalitu výchovně-vzdělávací práce a vývoj školy příznivě ovlivňuje cílené působení na učitele v oblasti využívání prvků názorného vyučování, rozvíjení praktických dovedností žáků, zařazování aktivního sociálního učení i netradičních forem a metod práce. Z průběhu inspekce vyplynulo, že většina vyučujících systematicky uplatňuje svoji iniciativu, tvořivost a invenci přímo ve výuce i v pořádání mimoškolních aktivit. Výsledky se projevovaly na velmi dobrých výkonech žáků některých tříd, na jejich osvojených dovednostech i vědomostech. Motivačně působila estetická úprava učeben a ostatních prostor.

Na aplikovaný styl vedení pedagogických pracovníků logicky navazuje způsob hmotného stimuluování. Ředitel školy má pro přiznávání osobních příplatků a odměn stanovena kritéria a zásady, které jsou součástí vnitřního platového předpisu. Kritéria jsou stanovena tak, aby motivovala pracovníky k aktivnímu podílu na plnění deklarovaných výchovně-vzdělávacích cílů, včetně využívání efektivních metod a forem práce. Osobní příplatky jsou v průběhu roku přehodnocovány podle pracovních výsledků zaměstnanců. Vnitřní platový předpis zahrnuje i kritéria pro stanovení výše zvláštního příplatku s platností od 1. září 2000.

V kontrolovaném období roku 2000 tvořily osobní příplatky 13,8 % a odměny 3,4 % z celkového objemu vyplacených mzdových prostředků ze státního rozpočtu, prostředky jiných zdrojů k odměňování pracovníků nebyly použity.

Sebehodnocení školy založené na systémové analýze výchovně-vzdělávacího procesu není vedoucími pracovníky využíváno. Dílčí zhodnocení je prováděno na klasifikačních poradách. Prostor pro sebehodnocení práce pedagogických pracovníků je vytvořen v průběhu hospitační činnosti. Hodnotící prvky obsahují některé kapitoly výroční zprávy o činnosti školy (např. zájmová činnost).

Úroveň vedení a motivování pracovníků je velmi dobrá.

Kontrolní mechanismy

Systém vnitřní kontroly je vytvořen vůči celé organizační struktuře. Povinnosti vedoucích pracovníků v oblasti kontrolní činnosti jsou jednoznačně určeny v pracovních náplních, přidělených kompetencích a jsou rozpracovávány do plánů na školní rok. Dílčí kontrolní pravomoci jsou delegovány na třídní učitele a výchovnou poradkyni.

Kontrola výchovně-vzdělávacího procesu je zaměřena na všechny oblasti činnosti. Sleduje plnění trvalých i aktuálně zadávaných úkolů, které vyplývají z měsíčních plánů a organizace školního roku. Je sledována činnost třídních učitelů, metodického sdružení, práce výchovného poradce a metodika pro prevenci sociálně patologických jevů.

Povinná dokumentace je zavedena a průběžně se s ní pracuje. Její kontrolou byly ojediněle zjištěny nedostatky formálního charakteru (v prvním pololetí školního roku 2000/2001 nebyla na vysvědčení zapsána udělená výchovná opatření - pochvaly).

Plnění učebních osnov je kontrolováno ředitelem školy na začátku školního roku prostřednictvím zpracovaných časově tematických plánů učiva a v průběhu hospitací. Metodické orgány nejsou k tomuto účelu využívány.

Kvalitu výuky vedení školy sleduje především formou hospitací, kontrolou sešitů a žákovských knížek. Základním kritériem pro organizování hospitací je navštívit každého pedagogického pracovníka alespoň jedenkrát ročně. V jejich průběhu je sledováno dodržování obecných didaktických zásad platných pro speciální školu. Tematicky zaměřené hospitace vedení školy nevyužívá. Kontrolou žákovských písemností je prověřován způsob hodnocení a klasifikace žáka, práce učitele atd. V případě zjištěných nedostatků přijímá vedení školy opatření a s obecnými závěry seznamuje pracovníky na pravidelných provozních poradách. V průběhu inspekce bylo zjištěno, že většina učitelů se ztotožňuje s deklarovanými výchovně--vzdělávacími cíli, pouze ojediněle bylo zjištěno řešení výchovných problémů se žáky prostřednictvím nevhodného sdělení zákonným zástupcům v žákovských knížkách nebo klasifikováním nedostatečnou známkou za nevypracované domácí úkoly. Hodnocení úrovně vyučovacích hodin vedením školy bylo účelné a objektivní, učitelé měli prostor pro posouzení vlastního výkonu a vyjádření názoru k formě a obsahu hospitační činnosti.

Pro posouzení úrovně výsledků učení žáků škola využívá pololetní písemné práce z českého jazyka a matematiky, které jsou analyzovány jednotlivými učiteli. U paralelních tříd vedení školy výsledky vzájemně porovnává. Opatření k nápravě týkající se individuálních výsledků žáků navrhuje a realizuje příslušný učitel ve spolupráci s výchovnou poradkyní.

Ke specifickým zjištěním vedení školy využívá dotazníkovou formu.

Kontrola provozu a hospodaření školy je prováděna vedením školy i dalšími určenými pracovníky v souladu s vypracovaným programem kontrolní činnosti. Vytvořený systém vnitřní kontroly školy z hlediska jejího hospodaření je funkční a účinný.

Kontrolní mechanismy jsou velmi dobré.

Hodnocení kvality řízení

Řízení školy je celkově hodnoceno jako velmi dobré.

HODNOCENÍ EFEKTIVNOSTI VYUŽÍVÁNÍ PROSTŘEDKŮ PŘIDĚLENÝCH ZE STÁTNIHO ROZPOČTU

1. Hodnocení čerpání NIV

Rozpočtové prostředky přidělené škole ze školského úřadu Jeseník a jejich využívání bylo prověřeno za rozpočtový rok 2000.

Rozpočet školy upravený k 1. listopadu 2000

celkové neinvestiční výdaje ze ŠÚ	6.961.000,00 Kč
z toho: prostředky na platy	4.346.000,00 Kč
ostatní platby za provedenou práci (dále jen OPPP)	16.000,00 Kč
ostatní neinvestiční výdaje (dále jen ONIV)	985.000,00 Kč
povinné pojistné	1.527.000,00 Kč
převod FKSP	87.000,00 Kč

Celkový rozpočet neinvestičních výdajů školy je členěn na školu a školní družinu.

Rozepsané prostředky státního rozpočtu na neinvestiční výdaje byly plně vyčerpány, s výjimkou nedočerpání limitu prostředků na platy (viz dále bod 1.1). Prokázaná úspora prostředků na platy je plně pokryta ze zlepšeného hospodářského výsledku za rok 2000 a stala se tak zdrojem fondu odměn, který bude postupně využíván jako doplňkový zdroj hmotné zainteresovanosti zaměstnanců v dalších letech. K překročení závazných ukazatelů rozpočtu ze strany organizace nedošlo.

Porovnáním výnosů a nákladů v hlavní činnosti dle Výkazu zisku a ztráty k 31. prosinci 2000 byl vyčíslen kladný hospodářský výsledek ve výši 78.668,--Kč.

Finanční prostředky přidělené škole ze státního rozpočtu byly použity v souladu se zákonem č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky ČR a obcí, ve znění pozdějších předpisů.

1.1 Hodnocení čerpání mzdových prostředků

V oblasti čerpání mzdových prostředků došlo k úspoře závazného ukazatele prostředků na platy ve výši 57.421,-- Kč v souvislosti s navýšením mzdových prostředků a pracovního úvazku na romského asistenta, který na škole působí od začátku školního roku 2000/2001. Limit prostředků na ostatní platby za provedenou práci byl plně vyčerpán.

Úprava rozpisu rozpočtu k 1. listopadu 2000 stanovila limit počtu pracovníků ve výši 26,61 přepočteného počtu pracovníků, skutečné plnění dle statistického výkazu Škol (MŠMT) P1-04 k 31. prosinci 2000 bylo vyčísleno ve výši 25,64 přepočteného počtu pracovníků. Škola dosahuje úsporu 0,97 pracovníků. Neplnění limitu počtu pracovníků neovlivňuje kvalitu výchovně-vzdělávacího procesu ve škole. Čerpání mzdových prostředků včetně prostředků na ostatní platby za provedenou práci bylo řádně zúčtováno a vykázáno v požadovaných statistických výkazech. Mzdové prostředky byly v průběhu roku čerpány rovnoměrně, princip rozdělení nenárokové složky platu mezi osobní příplatky a odměny v doporučeném poměru 80 : 20 byl dodržen.

Čerpání mzdových prostředků spolu s jejich dosaženou úsporou hodnotí ČŠI jako efektivní.

1. 2 Hodnocení čerpání ostatních neinvestičních výdajů (dále jen ONIV)

Finanční prostředky poskytnuté škole ze státního rozpočtu a určené na výdaje spojené s provozem školy byly zcela vyčerpány. Přidělené prostředky na ONIV byly použity především na úhradu nákladů spojených se spotřebou materiálu, energií a služeb (celkem asi 91 % z celkových ONIV). V rámci nákupu učebních pomůcek byla použita pouze minimální část těchto prostředků (přibližně 4,5 %). Převážně se jednalo o nákupy učebních pomůcek do českého jazyka, nákupy nářadí pro školní dílnu a drobných pomůcek pro cvičnou kuchyň, učební pomůcky pro tělesnou výchovu, hudební výchovu, speciální učební pomůcky pro pomocnou školu a další drobný materiál potřebný k výuce.

Kontrolou žákovských knížek bylo zjištěno, že pracovní sešity, které jsou uvedeny v seznamu učebnic vydávaném MŠMT a slouží pro výuku žáků, jsou hrazeny z prostředků zákonných zástupců, přestože učebnice a učební texty mají být žákům poskytovány bezplatně. Tím dochází k porušení § 1 odst. 1 nařízení vlády č. 15/1994 Sb., o bezplatném poskytování učebnic, učebních textů a základních školních potřeb, ve znění pozdějších předpisů.

Přidělené prostředky na ostatní neinvestiční výdaje byly použity v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky ČR a obcí, ve znění pozdějších předpisů. Kontrola neprokázala žádný případ neoprávněného použití těchto prostředků a jejich čerpání ČŠI hodnotí jako efektivní.

1. 3 Hodnocení použití účelových prostředků

Ze školského úřadu byly škole poskytnuty účelové prostředky v rámci rozpočtové úpravy ONIV ve výši 90.000,-- Kč na nájemné a 6.710,-- Kč na další vzdělávání pedagogických pracovníků zajišťované Střediskem služeb škole v Jeseníku.

Účelové prostředky na nájemné a další vzdělávání pedagogických pracovníků přidělené ze státního rozpočtu v roce 2000 byly použity k určenému účelu a školskému úřadu řádně zúčtovány.

1. 4 Hodnocení čerpání investičních prostředků

V rámci rozpočtu na rok 2000 nebyly škole investiční prostředky ze státního rozpočtu přiděleny.

DALŠÍ VÝZNAMNÁ ZJIŠTĚNÍ

- Stravování všech žáků zvláštní školy není zajištěno odpovídajícím způsobem. Provozní doba školní jídelny, která je umístěna na odloučeném pracovišti (Rudná ul.), neumožňuje pravidelné stravování žákům z vyššího stupně zvláštní školy.
- Na základě pověření Školského úřadu Jeseník organizovala škola ve školním roce 1996/1997 kurz k doplnění vzdělání poskytovaného zvláštní školou pro žáky Odborného učiliště a Praktické školy Lipová - lázně (přechod žáků z praktické školy do odborného učiliště). Z 29 žáků tento kurz úspěšně absolvovalo 25 žáků. Dokumentace je archivována. V současné době neregistruje škola žádný požadavek na organizování tohoto kurzu.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- Podkladová inspekční dokumentace
- Vzdělávací program zvláštní školy čj. 22 980/97-22 s platností od 20. června 1997
- Vzdělávací program pomocné školy a přípravného stupně pomocné školy čj. 24 035/97-22 s platností od 1. září 1997
- Tematické plány učiva sledovaných předmětů
- Individuální vzdělávací programy žáků pomocné školy a přípravného stupně pomocné školy
- Rozhodnutí MŠMT ČR o zařazení školy do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení č. j. 23 207/2000-21 ze dne 29. srpna 2000
- Koncepce školy na období 1998 - 2002, plán práce na školní rok 2000/2001, měsíční plány práce
- Plán metodického sdružení na školní rok 2000/2001 a záznamy o jeho činnosti za uvedené období
- Vybrané sešity, žákovské knížky a deníčky žáků, pedagogické deníky
- Povinná dokumentace školy dle § 38a) zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol, ve znění pozdějších předpisů (namátkově vybrané třídní knihy, třídní výkazy, katalogové listy žáků, rozvrh hodin, zápisy z jednání pedagogické rady za školní rok 2000/2001, vysvědčení žáků II., V. a VII. třídy, osvědčení o docházce žáků do přípravného stupně pomocné školy, záznamy o práci zájmových útvarů za školní rok 2000/2001)
- Dokumentace školní družiny - celoroční plán práce ŠD, týdenní plány, vnitřní řád školní družiny
- Rozhodnutí o zařazení žáka do zvláštní školy čj. 7/2001
- Rozhodnutí o zařazení žáka do pomocné školy čj. 6/2001
- Dodatek k rozhodnutí ředitele školy - úprava učebního plánu, uvolnění z tělesné výchovy čj. 11/2000
- Rozhodnutí o zařazení žáků do školní družiny ze dne 13. září 2000
- Zápisy z provozních porad za školní rok 2000/2001
- Plán kontrolní činnosti vedení školy, hospitační záznamy za školní rok 2000/2001
- Namátkově vybrané písemné práce z českého jazyka a matematiky za školní rok 2000/2001
- Organizační řád a směrnice školy ze dne 2. ledna 2001
- Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 1999/2000
- Vnitřní platový předpis ze dne 1. září 1999 a ze dne 2. ledna 2001
- Zahajovací výkazy k 1. září 1999 a k 1. září 2000
- Statistický výkaz Škol (MŠMT) P1-04 za 1. - 4. čtvrtletí roku 2000
- Rozpis rozpočtu neinvestičních výdajů na rok 2000 ze Školského úřadu (dále ŠÚ) Jeseník včetně úprav rozpočtu
- Výkaz zisku a ztráty za období roku 2000
- Rezortní výkaz výnosů a nákladů za rok 2000 ze dne 17. ledna 2001
- Účtová osnova platná v roce 2000

- Finanční rozvaha na rok 2000
- Personální dokumentace zaměstnanců
- Pracovní náplň a rozvržení pracovní doby romské asistentky ze dne 2. ledna 2001
- Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr
- Podklady k vyúčtování účelových prostředků pro ŠÚ Jeseník
- Výdajové pokladní doklady, faktury a výpisy z bankovního účtu za měsíce březen, květen, říjen a listopad roku 2000
- Inventarizace hmotného investičního majetku, inventura zásob a peněžních prostředků k 31. prosinci 2000
- Směrnice ředitele školy k ochraně majetku ze dne 6. ledna 1999
- Smlouva o nájmu nebytových prostor ve smyslu § 3 zákona č. 116/1990 Sb., o nájmu a pronájmu nebytových prostor, a § 6 odst. 2 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, uzavřena mezi Zvláštní školou a Pomocnou školou Jeseník a ÚSP pro mládež Jeseník ze dne 23. dubna 1990
- Smlouva o pronájmu sportovní haly mezi TJ Jeseník a Zvláštní a Pomocnou školou Jeseník ze dne 30. srpna 2000
- Smlouva č. 1/2000-2001 o pronájmu tělocvičného a sportovního zařízení OMYA KST Jeseník ze dne 28. srpna 2000
- Smlouva o úhradě společných nákladů uzavřená mezi Zvláštní a Pomocnou školou Jeseník a Pedagogicko-psychologickou poradnou Jeseník uzavřená dne 29. prosince 2000

ZÁVĚR

Hodnocení kvality vzdělávání

- Výuka probíhá podle schválených vzdělávacích programů, v plnění učebních dokumentů nebyly zjištěny nedostatky.
- Personální podmínky výuky jsou příznivé. Vedení školy se postupně daří zajišťovat maximální kvalifikovanost učitelů. Z hlediska požadavků odborné a pedagogické způsobilosti vychovatelek není plně zajištěna činnost školní družiny.
- Materiálně-technické podmínky umožňují plnit zvolené vzdělávací programy. Z organizačních a provozních důvodů není zabezpečení výuky ve třech budovách optimální. Kvalitu výchovně-vzdělávacího procesu nepříznivě ovlivňují omezené prostorové podmínky učeben především v budově zvláštní školy, kde také chybí tělocvična a výdejna stravy. Zázemí pro výuku pomocné školy, přípravného stupně pomocné školy a nižšího stupně zvláštní školy na odloučených pracovištích je vyhovující.
- Škola klade důraz na dodržování psychohygienických zásad z hlediska přiměřených nároků na žáky, střídáním učebních činností. Omezená je možnost zařazování pohybových aktivit při vyučování a relaxace v průběhu přestávek (budova zvláštní školy).
- Kvalita vzdělávání byla posuzována ve vybraných předmětech zvláštní i pomocné školy. Učitelé většinou zařazovali efektivní metody práce, uplatňovali individuální přístup k žákům a kladli důraz na formování osobnosti žáků. Zejména ve třídách středního a vyššího stupně zvláštní školy převládala frontální způsob výuky, skupinovou práci zařazovali učitelé ojediněle (občanská výchova).
- Základem průběžné motivace bylo pozitivní hodnocení výkonů žáků, uplatňování mezipředmětových vztahů, aktualizace učiva i jeho aplikace do praktického života. Promyšlená úvodní motivace se vyskytovala ojediněle.
- Vyučovací hodiny se vyznačovaly pracovní, vstřícnou atmosférou založenou na vzájemné důvěře. Vzhledem k převažujícímu frontálnímu způsobu vedení výuky probíhala komunikace a interakce především na úrovni učitel - žák, v malé míře mezi žáky navzájem. Rozvoj komunikativních dovedností žáků je příznivě ovlivňován kvalitní výukou řečové výchovy a využíváním prvků aktivního sociálního učení. Osobnostní kompetence žáků jsou rozvíjeny zařazením tematického celku volba povolání.
- Činnost školní družiny a zájmových útvarů vhodně doplňují výchovně-vzdělávací program školy. Systematická péče je věnována žákům se sociálním znevýhodněním.

ČŠI hodnotí kvalitu vzdělávání i přes omezené prostorové podmínky školy jako velmi dobrou.

Hodnocení kvality řízení

- Plánování je z hlediska řízení školy i výchovně-vzdělávací činnosti převážně systematické s aktivním podílem pedagogického kolektivu. Je provázáno s kontrolní činností, účinně se využívá při organizování a vedení pracovníků.
- Řízení školy je ztíženo existencí dvou odloučených pracovišť a klade zvýšené nároky na organizační činnost vedení školy. I přes tuto nepříznivou skutečnost jsou uplatňovaným systémem organizování a strukturou vytvořeny podmínky pro efektivní řízení školy. Informační systém zajišťuje oboustranný přenos informací mezi jednotlivými subjekty. Odpovídajícím způsobem není zabezpečeno stravování všech žáků školy. Ve školní

družině, která je součástí školy, nebyla určena vedoucí vychovatelka.

- Činnost metodického sdružení je přínosná. Jeho potenciálu však není dostatečně využito v oblasti předmětového vzdělávání, užší spolupráce vyučujících zejména středního a vyššího stupně zvláště školy, např. při plánování učiva.
- V řídicí činnosti školy je uplatňován vhodný systém prostředků k motivování pracovníků školy. Jejich aktivita a tvořivost se projevuje zejména v odpovědné přípravě na výuku, zhotovování jednoduchých pomůcek, vedení zájmových útvarů a podílu na estetizaci školního prostředí.
- Kontrolní systém poskytuje vedení školy dostatek informací o chodu školy a úrovni výchovně-vzdělávacího procesu. Poznatky získané kontrolní činností jsou průběžně využívány k dalšímu zkvalitňování práce školy.

ČŠI hodnotí kvalitu řízení školy jako velmi dobrou.

Na základě zjištěných skutečností je škola celkově hodnocena jako velmi dobrá.

Za období roku 2000 bylo zjištěno, že v rámci účelových prostředků, mzdových prostředků a prostředků na ostatní neinvestiční výdaje školy byly finanční prostředky státního rozpočtu vynakládány efektivně.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Školní inspektoři a další zaměstnanci ČŠI:	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Vojtěch Chromeček	Chromeček v. r.
Členové týmu	PaedDr. Rudolfa Kukulová	Rudolfa Kukulová v. r.
	Mgr. Blahoslav Melhuba	Blahoslav Melhuba v. r.
	Mgr. Lenka Zedková	Lenka Zedková v. r.
	Ing. Renata Skutková	Skutková Renata v. r.
	Ing. Eva Stachová	Stachová v. r.

V Olomouci dne 4. června 2001

Datum a podpis ředitele školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 5. června 2001

Razítko

Ředitel školy

Podpis

Zdeněk Bílek

Bílek v. r.

Předmětem inspekce bylo zhodnocení činnosti školy dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 19 odst. 7 téhož zákona může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Posouzení jevů

Plní, je v souladu	<i>Dodržuje, čerpá účelně, efektivně</i>
Neplní, není v souladu	<i>Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně</i>

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	<i>Zcela mimořádný, příkladný</i>
Velmi dobrý	<i>Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň</i>
Průměrný	<i>Negativa a pozitiva téměř v rovnováze, průměrná úroveň</i>
Pouze vyhovující	<i>Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa</i>
Nevyhovující	<i>Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.</i>

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Příslušný orgán státní správy: Okresní úřad Jeseník Referát školství Dukelská 1240 790 01 Jeseník	2001-06-20	132 317/01
Zřizovatel: dtto	---	---

Připomínky ředitele školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
---	---	Připomínky nebyly podány